

Пишува: Милева ЛАЗОВА

Нокна мора, ужас, хаос, паника, чекање, влегување преку ред, мито, корупција... бели мантили кои шетаат по ходниците, бледо гледајќи или воопшто не регистрирајќи ги пациентите кои, пак, очајно бараат спас за својата болка. Протести, бојкоти, апстинирање од работа, штрајкови кои почнуваа и завршуваа со обвинувања, па дури и физички пресметки меѓу здравствениот персонал..., а граѓаните постојано во паника не знаат што ги очекува. Паднати плочки, дупки во сидовите, распаднати душеци и кревети, руинирани тоалети. Во овие услови се "лекуваат" пациентите во нашите здравствени институции. Следат турканици за лекови во аптеките каде болните и нервозни пациенти со часови чекаат за неопходниот лек.

Згора на ова, во летниот период стотици болни предвреме ги напуштаат клиниките, бидејќи не можат да ја поднесат горештината во собите. Пеколно е и во амбулантите, особено оние на Интерна клиника, кои се сместени во дотраени бараки, со ниски тавани. Се случува за време на преглед пациентите да колабираат од топлина, односно ова како да е проба за пеколот. Не се дише, а на метар квадратен се натискани стотина луѓе. Ужас! Но, во Клинички центар како за ништо да не се води сметка, нема лекови, а камоли некој да мисли на климатизери. Важно, во Управата им е ладно и пријатно.

Сè ова резултира со незадоволни пациенти, но и лекари. Првите бидејќи нема лекови, апарати, медицински материјал, им се бара мито, а вторите лути затоа што им сеукинувадополнителната работа во приватните ординации.

Позната слика?!

Тоа е реалноста во нашиот Клинички центар, кој треба да функционира како најелитна медицинска институција во земјата, во која се испраќаат луѓе чии животи се во опасност и на кои никој друг така брзо и ефикасно не би можел да им помогне. За жал, истото се случува и во сите здравствени институции во Македонија.

Оваа слика на македонското здравство државата не може да ја поправи. Долговите се зголемуваат, клиниките пропаѓаат. И додека пациентите и белите мантили се жалат, поранешниот министер за здравство, Владо Димов купуваше нови луксузни автомобили за инспекторите! Можеби намерата на министерот била брзата помош која кубури со стари и амортизирани возила да ги позајми за ептен итен случај? Сепак, на Министерството поприоритетно му било да купи 17 возила за инспекциските служби, отколку за брза помош. Очигледно министерот не можел да одлучи што му е попримарно во здравството,

БОЛНИТЕ ЗА ЛЕК ИЛИ ЗА ЛЕБ, А ЛЕКАРИТЕ ЗА МИТО В ЏЕБ?

МОТОТО НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ЗДРАВСТВО Е "ПРЕЈДИ БРИГО" НА НОВИОТ МИНИСТЕР

па затоа прво ги набавил луксузните возила, а пари за лекување на најтешко болните и неосигурените, и проблемот со децата болни од леукемија, кои секој три месеци остануваат без неопходните цитостатици - немаше! Но, тука не е "виновен" само министерот. Финансиските служби во Клинички центар се фрлија на работа чешлајќи кој ги направил долговите од цели 23 милиони евра, која клиника трошела најмногу, како дошло до тоа половина милион евра да бидат потрошени само на телефонски разговори.

Има ли корупција во здравството? Ова го покажа извештајот на "Транспарентност интернационал", каде Македонија е меѓу најкорумпираните земји. Здравствениот систем во државата самиот создава корупција, годишно од 80 до 120 милиони евра, пари на граѓаните, завршуваат во приватни џебови.

Луѓето во бели мантили одбегнуваат јавно да зборуваат на оваа тема. Не сакаат да вперат прст во оние кои тоа го прават, па така најчесто сите се ставаат во ист кош. За најкорумпирани во здравството лекарите ги посочуваат своите колеги-хирургите. Но, и оние кои одлучуваат за набавките, директорите, фондот и тие кои ја креираат политиката во здравството.

И фармацевтските моќници вршат директен и болен удар врз луѓето кои се борат да преживеат. Болниците се користат како приватни сервиси за стекнување незаконски добивки преку матни и сомнителни набавки на опрема и лекови. За разлика од ексминистерот Димов, поранешниот директор на Фондот, Никола Пановски, не криеше дека здравствениот систем е корумпиран со години. Тој призна дека притисокот од

веледрогериските моќници е огромен, а платите се мали, така што многу лекари земаат мито. Спас тој гледаше во законот за дополнителна дејност. Извештајот на "Транспарентност" посочува дека најпогодени се сиромашните, кои се соочени со дилемата: леб или лек. Хаосот во здравството го потврдија ревизорските извештаи во Клинички центар и Министерството. Немало контрола во трошењето на парите.

Капак на сè беа и парламентарните избори кои значеа нова Влада, нови министри кои ќе ги заменат поранешните директори и ќе стават свои луѓе од "доверба". Е, ова беше најбитно од сè, дури и од здравјето на пациентот, па така изборот за тоа кој ќе раководи со најголемата здравствена установа во земјата ги раскара лекарите во Клинички. Следуваа подметнувања, колегите едни на други си ги вадеа медицинските досиеја, кој од што боледува. Двајца заинтересирани лекари, и пред пациентите и другите доктори, се "мавале" со тоа кој каква дијагноза имал во документацијата и дали болеста ќе му пречи за вршењето на функцијата. А, додека тие се караат, страдаат болните. Имало или немало лекови, баш им беше гајле.

Е, сега ќе успее ли тазе министерот Имер Селмани да се справи со овие проблеми? Тешко, затоа што ниту еден министер досега не успеа да ги разреши проблемите во здравството. Секој нов ги негираше новините на претходникот, а личните интереси секогаш се во прв план, додека здравството полека но сигурно тоне.

Аналитичарите прогнозираат, доколку продолжи хаосот, за три-четири години македонското здравство ќе пропадне.

БОГАТИТЕ ЌЕ УЧАТ НАУКИ, А СИРОМАШНИТЕ ЌЕ ВЕЖБААТ ОПСТАНОК

Трендот за приватни образовни институции добива во интензитет. По отворањето на голем број високообразовни институции, сега многу млади се заинтересирани за приватното образование. Само во 2006 година Владата дала дозвола за отворање на уште шест нови приватни средни училишта. За разлика од досега, кога беше вообичаено да се отвораат приватни училишта од општествените науки, годинава дозвола за работа добија и стручните. Оние кои со години се во приватното образование за ваквото брзо појавување на бројните приватни училишта коментираат дека за кратко време ќе останат само квалитетните.

Граѓаните се расположени за ваквата новина, но колку едно просечно семејство може да си дозволи детето да го школува таму, ако за една година во нив се плаќа и до 5.000 евра?

Од една страна, добро е да се отвораат приватни иницијативи, но од друга, треба да има систем на контрола, механизам во Министерството за образование и специјализирана агенција, организација која ќе ги контролира тие модели!

Ова се совпаѓа и со она што го предвидува новиот Закон за високо образование - поголема мобилност за студентите, за професорите пропишан фонд часови, но и дисциплина, построги критериуми за основачите на високообразовните институции, ама и сигурни гаранции каде студентите ќе го завршат студирањето. Државниот универзитетот "Св. Кирил и Методиј", пак, им олесни на идните бруцоши со тоа што ги укина приемните испити. Ќе прави селекција на кандидатите само на факултетите каде конкуренцијата е голема, но тоа не значи дека укинувањето на приемните испити ќе ги затвори вратите на дел од атрактивните факултети за учениците со послаб успех. Олеснување има и кај матурантите кои не полагаат завршен испит. Меѓутоа, ова сега за сега важеше само за генерацијата матуранти 2005/2006. Навистина многу поволности кои привлекуваат многу средношколци да се одлучат да студираат. Со конкретни промени во основното образование стартуваше деветолетката. Се почна со нови наставни програми во предучилиштето, и учебници за најмалите во нулта групата. Во шесто се предвидуваат задолжителни и изборни предмети. Со тоа учениците полесно би се насочувале кон средното училиште. Поентата е учениците да се ослободат од досегашното учење фактографски податоци на памет. Реформите ќе одат постапно, но со тоа ќе се менува и целата досегашна структура на образованието. Тоа е светлата страна на образованието во Македонија, додека темната е она што најмногу загрижува - расте насилството врз и меѓу учениците. Тепачки во училишните дворови, пресметки по часовите, меѓуетнички, или банални за девојка, убиства. Ова е реалноста во нашите училишта. Најчесто, учениците се поделени на групи, а владее законот на посилните. Само посериозните инциденти се пријавуваат во полиција, останатите сметки се расчистуваат меѓу самите ученици. За чисти сметки се посегнува и по оружје од кои некои фатално завршија. Оружјето како да стана дел од училишниот прибор. За одговорните во училиштата, пак, лошото однесување на учениците е рефлексивна на негативните општествени појави. Но, не ретка слика е што повеќе од половината од сите пријавени физички напади биле врз деца, повеќето од нив извршени во училиштата од страна на наставниците. Агресивниот однос наставник-ученик се должи, пред сè, на лошата меѓусебна комуникација, недоволното познавање и почитување на детските права и немоќта на наставникот да

ВО ВАКВИ УЧИЛИШТА УЧАТ МАКЕДОНСКИТЕ ДЕЦА

Практика, имиџ или традиција на едно училиште се униформите. Сè повеќе училишта кај нас решаваат да се воведат работни облека како задолжителен дел од наставата.

Без учебници, од диктати во тетратките и наставни помагала од минатиот век. Вака дел од учениците ја следат наставата. Засега компјутерите се далечна иднина за учениците во руралните средини.

се справи со одредена ситуација. Но, процесот на воспитување како да е заборавен во училиштата. Училишните психолози и социолози ја заборавиле функцијата за која се платени. Ретко кога влијаат врз успешното решавање на проблемите на учениците. Одговорните, инцидентите ги решаваат со ангажирање приватни агенции за обезбедување. Ситуацијата се смирува, но проблемите остануваат.

А запретаства и фактот дека минатата година прв пат е регистрирана детска порнографија, по што се белоденија уште неколку такви дејанија, а притоа беа суспендирани двајца професори и осудени на затворска казна.

Покрај овие два горливи проблема, образовните институции се соочуваа и се соочуваат со уште многу. Финансиските проблеми и старите и руинирани училишта се проблем кој со години се провлекува. Со доаѓањето на студените денови учениците од некои училишта низ Републикава седеа на настава со јакни, палта затоа што немаше греење во училиниците. Од ресорното Министерство дојде вест дека парите се реален проблем, а долговите преголеми. Сепак, беше ветено дека во рамките на материјалните можности кои ги има Министерството, тие долгови ќе бидат исплатени. И тоа не е сè. Руинирани училишта, стари клупи и остарени наставници е слика на нашето образование, но ќе се модернизирало со пари од грантови, оптимистички кажа ексминистерот за образование Азис Положани? Колку од ова ветено е сторено не се знае!

Актуелниот министер Сулејман Рушители има и ќе има многу работа, а колку ќе сработи времето ќе покаже.

Држава со 400.000 невработени, технолошки вишок, по 25-30 години стаж "ни на небо, ни на земја", безработица, беспарица, а резултат од сè ова се илјадници лица - социјални случаи. Некои од нив станаа бездомници, други се оддадоа на пороци, трети скриени во некое коше од улиците срамежливо подаваат рака за некоја ситна банка, а по-

еден центар за социјални работи за три години се украдени 85.000 евра. Наместо социјалците ги зеле вработените.

Се фалсификуваа решенија за социјална помош на кои била зголемена сумата за исплата. Полицијата истражуваше, прв осомничен беше благајникот во центарот. Биле испрашани педесетина социјалци кои биле намамени во

На дел од популарно кажаните "социјалци" над глава им виси и проблемот со социјалните станови. Променија две влади, четири министри, протестираа и преговараа. И конечно се донесе одлука тие да се вселат во социјалните згради.

Четиригодишниот пат им беше навистина трновит затоа што од почетокот

ПАРИТЕ ИМ СТАНАА "ОТЕПУВАЧКА" ЗА ЖИВОТ ВО ДЕМОКРАТСКА МАКЕДОНИЈА

храбрите, веќе остарени, влегуваат со главите во преполнетите контејнери барајќи корка леб! Многу семејства живеат од денес за утре. Освен што често се гладни, живеат во темнина, во соба од плетер на државно земјиште, на врата најлон, без прозорец. Децата никогаш не добиле подарок од Дедо Мраз. Лани, од далеку, две сестрички го виделе во училиштето како дели пакетчиња. Не добиле подарок ниту, пак, се сликале со него, бидејќи нивните родители немале пари да платат за тоа. Децата копнеат по телевизор. Најмногу сакаат да гледаат цртани филмови. Некои семејства живеат со 2.000 денари социјална помош. Други спасот го бараат во собирање старо железо и аргатување по туѓи имоти, небаре во Македонија е времето на робовладетелството!

Ова ли е сликата на демократска Македонија? За жал, да. Оваа состојба не е од лани, не е од годинава која изминува, таа се провлекува со години наназад. Државата која промени неколку влади од осамостојувањето до денес, прави обиди да го реши овој гигантски проблем кој ѝ тежи цели 15 години. Така, по години скитање по улиците, скопските бездомници конечно ја почувствуваа топлината на домот. Прв пат се отвори дневен центар, каде тие ќе бидат згрижени од државата. По повеќе години нивните желби се исполнија - покрив над главата, кревет и храна. Се спасија од бедата и од голиот живот и минатата Нова Година ја минаа во топло, со празнична трпеза. Беа потребни децении за да се направи нешто скромно и за овие луѓе. Од Министерството за социјала велат, ова било само почеток.

Но, најболно од сè е сознанието дека се краде и од најсиромашните, од корисниците на социјална помош. Во

ОВА Е ГОЛАТА ВИСТИНА !!!

Повеќе од 240.000 граѓани на Македонија живеат сиромашно. Овие поразителни бројки ги објави Светската банка на меѓународниот Хабитат ден, посветен на сиромашното домување.

Според извештајот во XXI век, во земјата која е кандидат за влез во Европската унија дури 11 отсто од домовите на граѓаните немаат пристап до вода, 36 отсто се без канализација, а 15 отсто немаат бања.

синцирот за празнење на социјалната каса. Проневерата траела повеќе од три години, па полициските оперативци се сомневале дека биле вклучени и функционери од Министерството за труд и социјала, кои се обидуваа да ја попречат истрагата.

Сите овие фалсификувани решенија поминале низ контролата на Министерството за труд и социјала, но никој од вработените таму не ја открил проневерата?

се манипулираше со нив. Тројца политичари становите ги искористија за политичка кампања. Експремиерот Љубчо Георгиевски им ги додели пред заминување. Црвенковски им ги одзема. Поранешниот премиер Владо Бучковски чекаше две години за предизборно повторно да им ги додели становите на истите луѓе. Но, до клучеви не дојдоа, па затоа влегоа насилно во становите. Конечно тие беа во становите за кои имаат решенија дека се во нивна сопственост повеќе од четири години.

Единствено за поздравување е одлуката три момчиња, штитеници на домот за деца без родители "11 Октомври" да живеат во нов стан. Меѓутоа, додека министерот им ги даваше клучевите за новиот стан на трите момчиња, пред Владата штрајкуваа 13 поранешни штитеници на домот за деца без родители, кои по извесно време си заминаа без одговор. И така сè во круг. Инаку, без кров над главата се повеќе од 50 деца кои по полнолетството ги напуштиле домовите за деца без родители. На студ, мраз, на пеколни горештини, боси, голи, гладни, оставени на улица, низ солзи молат за денар. Вака поголем број деца на возраст од 5 до 15 години, најчесто од ромска популација, ги минуваат детските денови.

На прашањето поставено од Институтот за социолошко-правни истражувања, кој е најголемиот проблем со кој се соочува Македонија, дури половина од анкетираниите граѓани одговориле дека тоа е невработеноста, па лошата економска состојба. Извештајот е за корупцијата во државата, но за Македонците таа е на трето место.

Ваква е реалноста по 15-годишната транзиција во Македонија. Сите досегашни влади ветуваа економски чуда и вработувања, но стварноста покажа дека тоа беше само дел од изборните кампањи.